

Infanteriregementet 61

Infanteriregementet 61 (IR 61) ställdes i mitten av juni 1941 upp av svenskspråkiga österbottniska reservister. Manskapet var rätt gammalt och regementet underställdes därför sjöstridskrafternas kommandör, generallöjtnant Väinö Valve och förlades till Nyland för att försvara Finska vikens kust mot eventuella ryska landsättningsoperationer. Kring Hangö, den sovjetiska flottbasen läg 17. Divisionen med de två svenskspråkiga regementena 13 och 55. Då de tyska trupperna snabbt ryckte fram över Baltikum och närmade sig Narva blev det klart att Röda armén inte skulle vare sig gå till anfall utgående från Hangö eller försöka landsätta styrkor på Finlands sydkust. Man överförde därför 17. Divisionen (utom IR 55) och IR 61, som anslöts till divisionen, till Aunusnäset. Transporten skedde med tåg till trakten av Värtsilä. Därifrån marscherade divisionen söderut.

Sin första stridsuppgift fick IR 61 i början av september. Det fick order att, samtidigt som 5. Divisionen och 1. Jägarbrigaden gick till anfall över Tuulosfloden, bryta igenom det kraftigt bemannade och väl befästa näset mellan två sjöar vid Sämtämä. Regimentet kunde rycka framåt först när de ryska styrkorna hotades av en omedelbar inringning. Det följde efter en stridsavdelning som leddes av regements blivande kommandör, dåvarande majoren Alpo Marttinen.

Stridsavdelning Marttinen gick över Svir vid staden Podporozje och IR 61 följde efter. Det deltog i utbyggnaden av det tagna brohuvudet söder om Svir mellan Jandeba och Sjemenski. Här avvärjde regementet de motanfall som ryssarna gjorde i oktober-november 1941 och framför allt i de s.k. men menföresstriderna i april 1942.

Vid årsskiftet 1941/42 undergick regementet en genomgripande omvandling. Inom ramen för den omfattande förnyringen av Finlands försvarsmakt hemförlovades från IR 61 ungefär två tredjedelar av regementets styrka och nya värnpliktiga trädde i stället. Härigenom blev regementet ett ungt värnpliktsregemente med manskap från alla landets svenskspråkiga trakter. Denna sammansättning hade regementet även under de senare skedena av kriget då de nya årskullarna 1923 och 1924 trädde tjänst. I oktober 1942 fick regementet en ny kommendör, den unga energiska och skickliga överstelöjtnanten Marttinen. Han och regementet fann varandra.

Ett odelat förtroende växte fram under de hårda strider som regementet utkämpade vid stödjepunkterna Teeri och Kako i november 1942 och befästes under de följande aderton månader som regementet låg i stridslinjen. Tiden gick åt till att bygga ut försvarsställningarna till en mycket hög standard. Genom täta och djärva patrullstrider störde regementet sin fiende.

I maj 1944 avlöstes regementet och fick vila tre veckor. Så lastades hela 17. Divisionen på tåg för att stiga av på Karelska näset. Viborg hade då fallit och två bataljoner hade satts att hejda den ryska framryckningen från Viborg mot sydväst. Bataljonerna hade emellertid deltagit i striderna redan den 10 juni vid Valkeasaari och var nu knappt i stånd att avvärja ett hårt ryskt anfall över Kivisillansalmi till Viborgs förstad Tienhaara . Det blev en uppgift för IR 61. Bara åtta timmar efter det regementet den 22 juni gått i ställning vid Tienhaara gjorde de ryska trupperna sitt första försök att gå över sundet.

Stött av ett mycket starkt och väl lett artilleri avvisade överstelöjtnant Marttinen och hans regemente anfallet. Följande dag, midsommaraftonen gjorde starka ryska trupper stödda av ett omfattande artilleri nya försök att gå över sundet. De lyckades ta ett litet brohuvud med kastades genom en motstöt tillbaka. Men nya, inemot tio anfall följde de närmaste dagarna. Alla avvisades. Det lilla brohuvud ryssarna hade lyckats behålla togs. Och när regementet den 4/5 augusti avlöstes av 3. Brigaden var Tienhaara-stranden fast i finsk hand.

Under krigets sista dagar låg IR 61 som reserv i Rautakorpi-terrängen. När vapenstilleståndet trädde i kraft, drogs regementet tillbaka bakom Moskva-fredens gräns. Därifrån hemförlovades manskapet liksom hela Finlands armé i mitten av november 1944.

Striderna vid Tienhaara var den ärofulla finalen i historien om IR 61. Regementet hade lidit stora förluster. Med det ryska anfallet var avvärjt. Regementskommendören Alpo Marttinen befordrades såsom den yngsta i Finland utbildade officeren till överste och dekorerades i december med Mannerheimkorset av II klass. Det var utmärkelser som var man i regementet är stolt över.

Göran Westerlund IR 61